

звітувати перед стейкхолдерами, а й інтегрувати цілі сталого розвитку безпосередньо в бізнес-стратегію та системи мотивації персоналу.

Література:

1. ESG Portal with our Sustainability statement. *Novo Nordisk*. URL: <https://www.novonordisk.com/sustainable-business/esg-portal.html>. (дата звернення: 28.11.2025)
2. Офіційний сайт ДТЕК. URL: <https://dtek.com/sustainability/>. (дата звернення: 28.11.2025)

УДК 378:657/336

Лисенко Алла

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ЦНТУ – ЛІДЕР СЕРЕД ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КІРОВОГРАДЩИНИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Центральноукраїнський національний технічний університет (ЦНТУ) – заклад вищої освіти, історія розвитку якого розпочинається ще з 1870 р. (періоду створення Єлисаветградського земського реального училища) [1]. Упродовж тривалого періоду змінювалися назви закладу та його статус (інститут, державний технічний університет, національний технічний університет), проте на сьогоднішній день університет (ЦНТУ – з 27.10.2016 р. (Наказ МОН), з 19.04.2017 р. – офіційна зміна назви закладу), як і раніше, відіграє ключову роль у формуванні кадрового потенціалу регіону, у т.ч. й у підготовці фахівців з обліку та оподаткування.

Спеціальність «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз господарської діяльності» з'явилася у Кіровоградському інституті сільськогосподарського машинобудування (КІСМ) (таку назву мав заклад з 1967 р. до 14.12.1998 р.) у 1987 р. У 1994 р., у відповідності з Наказом МОН від 17.06.1994 р. № 186, заклад отримав ліцензію на здійснення освітньої діяльності, де зазначався офіційний код спеціальності – 0608 «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз господарської діяльності» [2].

Необхідно зазначити, що система кодування спеціальності зазнавала частих змін, змінювалася й назва спеціальності. Так, починаючи зі вступної кампанії 1997 р. у КІСМі стартував набір здобувачів на навчання за спеціальністю «Облік і аудит». Кодування спеціальності здійснювалося за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр». З 2005-2006 навчального року в Кіровоградському національному технічному університеті (КНТУ – з 05.03.2004 р.) було введено спеціальність «Оподаткування». При цьому підготовка бакалаврів з оподаткування

здійснювалася у рамках спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит».

У 2011-2014 рр. підготовка фахівців з обліку та оподаткування в КНТУ здійснювалася за спеціальностями «Облік і аудит» та «Оподаткування», а з 01.09.2015 р., із введенням в дію Постанови КМУ № 266, - за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Постановою КМУ № 1021 було внесено зміни до переліку галузей знань та спеціальностей, і починаючи зі вступної кампанії 2025 р. прийом здобувачів до ЦНТУ здійснюється за спеціальністю D1 «Облік і оподаткування» [3] з виокремленням наступних освітніх програм: ОПП «Облік, контроль і оподаткування» (бакалавр); ОПП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю та державним сектором економіки» (магістр); ОПП «Адміністрування податків та митних платежів» (магістр); ОНП «Аудит, державний фінансовий контроль та експертиза» (магістр); ОНП «Інжиніринг, контроль та бізнес-аналітика в будівництві» (магістр); ОНП «Облік і оподаткування» (доктор філософії).

Необхідно зазначити, що на теренах Кіровоградщини КІСМ (нині ЦНТУ) став першим закладом вищої освіти, у якому було започатковано підготовку фахівців з обліку, контролю та економічного аналізу. Значний внесок у процес відкриття та розвитку спеціальності здійснили д.е.н., проф. Л.М. Фільштейн (декан економічного факультету в 1987-2002 рр.) та д.е.н., проф. Г.М. Давидов (у 1987-2002 рр. завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності, кафедри аудиту та аналізу господарської діяльності, а в 2002-2018 рр. – декан економічного факультету (з 2005 р. – факультету обліку та фінансів)). З 2018 р. і по теперішній час деканом економічного факультету (з 2005 до 2024 р. – факультету обліку та фінансів) є д.е.н., проф. Н.С. Шалімова, яка продовжує справу, започатковану Г.М. Давидовим та Л.М. Фільштейном.

Важливу роль у становленні та розвитку спеціальності відігравали й завідувачі випускових кафедр бухгалтерського обліку (проф. Савченко В.М., доц. Пальчук О.В.) і аудиту та оподаткування (аудиту та аналізу господарської діяльності) (проф. Шалімова Н.С., проф. Магопець О.А.). Не можна не згадати й тих викладачів, які були «першовідкривачами» та тривалий час здійснювали підготовку кадрів з обліку, контролю, економічного аналізу: к.е.н., доц. Малахова В.М., к.е.н., доц. Шикаренко А.В., ст. викл. Котенко Л.Т., ст. викл. Стародубцева Н.М. та інші. Нині кафедру аудиту, обліку та оподаткування, сформовану у результаті об'єднання двох випускових кафедр, очолює к.е.н., проф. Магопець О.А. До складу НПП кафедри входять 2 професори, 12 к.е.н., доцентів, 1 старший викладач.

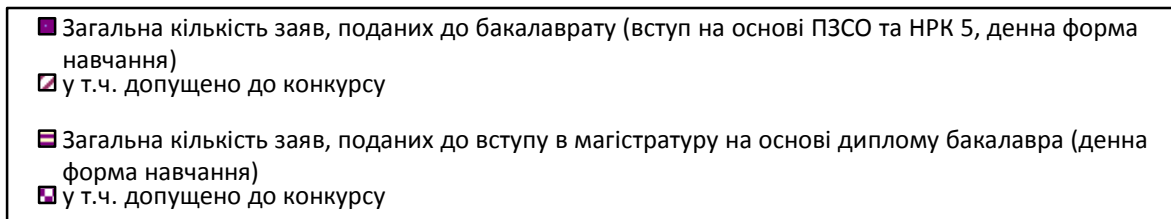
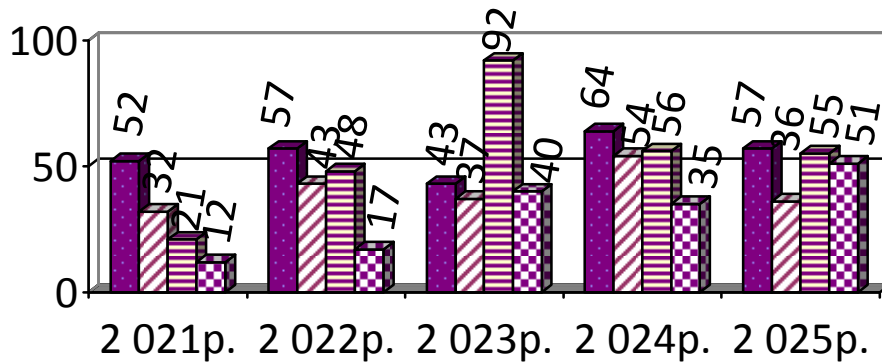
Слід зазначити, що з 2024 р. на ринку послуг з надання вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування» переважним попитом у регіоні користуються два заклади вищої освіти – ЦНТУ та ХДАЕУ (Херсонський державний аграрно-економічний університет, релокований у 2022 р.) – таблиця 1.

Динаміку загальної кількості поданих до вступу та допущених до конкурсу заяв абітурієнтів за спеціальністю «Облік і оподаткування» по ЦНТУ у 2021-2025 рр. відображено на рис. 1.

Таблиця 1 – Структурний розподіл загальної кількості заяв, допущених до конкурсу за спеціальністю «Облік і оподаткування» у закладах вищої освіти Кіровоградщини у 2024-2025 рр.,%

ЗВО	Бакалаврат, вступ на базі ПЗСО. Форма навчання:				Бакалаврат, вступ на основі диплому молодшого спеціаліста. Форма навчання:				Магістратура, вступ на основі диплому бакалавра, магістра. Форма навчання:			
	денна		заочна		денна		заочна		денна		заочна	
	2024 р.	2025 р.	2024 р.	2025 р.	2024 р.	2025 р.	2024 р.	2025 р.	2024 р.	2025 р.	2024 р.	2025 р.
	ЦНТУ	67,7	60,0	100,0	69,2	48,8	46,9	100,0	81,8	65,1	80,9	100,0
ХДАЕУ	32,3	40,0	-	30,8	51,2	46,9	-	18,2	34,9	19,1	-	-
ПВНЗ КІДМУ	-	-	-	-	-	6,2	-	-	-	-	-	-

Джерело: розраховано автором на підставі [4]

Рисунок 1 – Загальна кількість поданих до вступу та допущених до конкурсу заяв за спеціальністю «Облік і оподаткування» по ЦНТУ, 2021-2025 рр.

Джерело: розраховано автором на підставі [4]

При цьому необхідно зазначити, що кількість фактично зарахованих вступників істотно відрізняється від кількості абітурієнтів, заяви яких допускаються до участі в конкурсі. Мізерною є й кількість виділених бюджетних місць. Наприклад, за денною формою навчання у 2025 р. у ЦНТУ було зараховано на бюджет лише 3 особи до магістратури та 6 до бакалаврату. Така ситуація спостерігається й загалом по Україні, що пояснюється високим прохідним балом на бюджет та порівняно високою вартістю навчання, недостатньою вмотивованістю щодо вибору бухгалтерської професії у суспільстві.

У той же час, на сучасному ринку праці потреба у висококласних фахівцях з обліку та оподаткування, у т.ч. й на регіональному ринку праці, не є закритою. Враховуючи цей факт, повинні прийматися адекватні рішення на загальнодержавному рівні щодо підтримки спеціальності, а також щодо недопущення руйнації бази для якісної підготовки у закладах вищої освіти майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.

Література:

1. Вебсайт Центральноукраїнського національного технічного університету. URL: <https://kntu.kr.ua/>. (дата звернення: 23.11.2025)
2. Про підсумки акредитації закладів освіти України : Наказ МОН від 17.06.1994 р. № 186. URL: http://ak.gov.ua/AP/МАК/011_protokol_МАК.pdf. (дата звернення: 23.11.2025)
3. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти : Постанова КМУ від 29.04.2015 р. № 266 (в редакції постанови КМУ № 1021 від 30.08.2024 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 23.11.2025)
4. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://info.edbo.gov.ua/>. (дата звернення: 23.11.2025)

UDC 339.9(477)

Olena Lytvynenko

PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of the Department
of Economics and Business
State Biotechnological University
Kharkiv, Ukraine

Tetiana Polyova

PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of the Department
of Marketing and Trade Entrepreneurship
V.N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, Ukraine

PECULIARITIES OF THE FORMATION OF UKRAINE'S BALANCE OF PAYMENTS AT THE PRESENT STAGE

The balance of payments is one of the key indicators of a country's economic stability, as it reflects the relationship between national external receipts and expenditures. For Ukraine, the issue of maintaining a balanced balance of payments is particularly relevant in light of ongoing economic transformations, foreign policy challenges, and structural imbalances within the national economy.

The dynamics of Ukraine's trade balance have traditionally been unstable. Fluctuations in global prices for metal products, agricultural raw materials, and other key export items significantly affect foreign currency inflows.